

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 6/06-88

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu pléna Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Eduarda Bárányu, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Lajosa Mészároša a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 22. augusta 2006 o sťažnosti RNDr. M. F., B., Ing. J. K., B., Mgr. L. S., B., a Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie – Demokratickej strany, B., zastúpených advokátom JUDr. E. V., B., SMER(u) – sociálnej demokracie, B., a Hnutia za demokraciu, B., zastúpených advokátom JUDr. Ľ. F., B., ktorou namietajú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu mestskej časti B. konaných 13. mája 2006, za účasti P. M., B., zastúpeného advokátom JUDr. A. D., B., takto

r o z h o d o l :

Voľby starostu mestskej časti B. konané 13. mája 2006 **v y h l a s u j e** za neplatné.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 23. až 25. mája 2006 doručené sťažnosti RNDr. M. F., B., Ing. J. K., B., Mgr. L. S., B., a Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie – Demokratickej strany, B., zastúpených advokátom JUDr. E. V., B., SMER(u) – sociálnej demokracie, B., a Hnutia za demokraciu, B., zastúpených advokátom JUDr. Ľ. F., B. (ďalej len „sťažovatelia“ a „právni zástupcovia“), ktorými namietajú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu mestskej časti B. konaných 13. mája 2006 (ďalej len „voľby“).

Ústavný súd 6. júna 2006 uvedené sťažnosti prijal na ďalšie konanie uzneseniami č. k. PL. ÚS 6/06-26, PL. ÚS 7/06-25, PL. ÚS 8/06-26 a PL. ÚS 9/06-26 a uznesením č. k. PL. ÚS 6/06-36 ich spojil na ďalšie konanie.

Ústavný súd súčasne na základe návrhu sťažovateľov nariadil predbežné opatrenie, ktorým uložil Miestnej volebnej komisii mestskej časti B. vytvorenej podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) zdržať sa vydania osvedčenia o zvolení za starostu mestskej časti B., P. M. do rozhodnutia vo veci samej.

Sťažovatelia od ústavného súdu žiadajú, aby podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyhlásil voľby za neplatné. Tvrdia, že *„... došlo v čase volebného moratória (teda v čase 48 hodín a menej pred voľbami ako aj v deň samotných volieb) k závažnému porušeniu zákazu vedenia kampane a to v prospech odporcu v dôsledku čoho bol sťažovateľ voči odporcovi znevýhodnený a to v takom rozsahu a takou intenzitou, že došlo k porušeniu čl. 30 ods. 4 Ústavy SR...“*. Návrh na vyhlásenie volieb za neplatné odôvodňujú hlavne nasledovnými skutkovými tvrdeniami:

Došlo k porušeniu § 30 ods. 2 volebného zákona rozdávaním rôznych darčiekov (hodiniek, kozmetiky, žehličiek a pod.) v deň volieb v blízkosti volebných miestností

„ZŠ B., ZŠI V. a ZŠ S.“, a to za podmienky voľby kandidáta P. M. Uvedené preukazujú čestnými prehláseniami piatich osôb a kópiou prílohy č. 1 zápisnice.

Ustanovenie § 30 ods. 2 volebného zákona bolo podľa sťažovateľov porušené aj tým, že v deň volieb krúžilo nad mestskou časťou B. lietadlo s transparentom „B. volí M.“, čo preukazuje zábermi televízie TA 3, čestnými prehláseniami 11 osôb a kópiou prílohy č. 1 zápisnice. Sťažovatelia tvrdia, že bývalý starosta mestskej časti B. Ing. V. B. nevedel o tomto použití jeho mena, čo preukazujú jeho čestným prehlásením. Týmto konaním podľa sťažovateľov došlo k vedomému zavádzaniu voličov.

Dňa 13. mája 2006, teda v deň volieb, sa konalo v P. zhromaždenie na podporu kandidáta P. M., počas ktorého aktivisti nalievali okoloidúcim víno a vodku a vyzývali ich na podporu kandidáta P. M., čo preukazujú čestnými prehláseniami dvoch osôb a prílohou č. 1 zápisnice.

V deň volieb premával po P. volebný autobus kandidáta P. M. č. 8, hoci linka č. 8 v P. nejazdí. Tento autobus prevážal hudobníkov, ktorí hrali na volebných zhromaždeniach odporcu, čo dokumentujú čestným prehlásením jednej osoby a odvolaním sa na fotodokumentáciu.

Podľa sťažovateľov svedčia o porušení volebného moratória aj sťažnosti občanov adresované Ústrednej volebnej komisii.

Sťažovatelia tvrdia, že večer 12. mája 2006, čiže pred dňom volieb, boli na verejných priestranstvách inštalované reklamné materiály kandidáta P. M., čo preukazujú čestným prehlásením jednej osoby a podnetom jednej osoby adresovaným okrskovej komisii č. 21.

Ďalej uvádzajú, že bližšie neurčené brigádničky pôsobiace vo volebnej kampani účastníka konania oznámili pánu M. H., že majú zmluvu s kandidátom P. M. do večera 13. mája 2006. Preukazujú to čestné prehlásenia pána M. H. a ďalšej osoby.

Podľa sťažovateľov bol kandidát P. M. upozornený zástupkyňou starostu mestskej časti B. listom z 27. apríla 2006 na protiprávnosť prezentácie veľkoplošnými plagátmi s erbom mestskej časti (preukázané kópiou listu).

Porušovaním právnych predpisov upravujúcich prípravu a priebeh volieb sa podľa sťažovateľov zaoberá Obvodné oddelenie Policajného zboru B.

Ku sťažnosti sú okrem listinných dôkazov pripojené obrazové záznamy televíznych vysielaní o voľbách, fotografie na CD a štatistika volieb do samosprávnych orgánov VÚC konaných v r. 2005.

Na základe uvedeného dospeli sťažovatelia k záveru: *„Z faktov uvedených vyššie vyplýva, že v čase zákazu volebnej kampane dochádzalo k rozsiahlej volebnej kampani v prospech odporcu, a to aj preukázateľne osobami v zmluvnom vzťahu s odporcom, ktorá bola protiprávna a nepochybne aj ovplyvnila výsledok volieb starostu mestskej časti B.“*

Sťažovatelia rozsiahlo právne argumentujú aj za použitia judikatúry ústavného súdu, že nimi opísaným skutkovým stavom došlo k porušeniu ich práv podľa čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 31 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) a k porušeniu § 30 ods. 2 volebného zákona.

Na základe výzvy ústavného súdu sa podaním doručeným ústavnému súdu 20. júna 2006 prostredníctvom svojho právneho zástupcu ku sťažnosti vyjadril účastník konania P. M. Vo svojom vyjadrení uviedol nasledovné:

1. Podľa jeho tvrdenia boli niektoré z osôb, ktorých vyhlásenie pripojili sťažovatelia ako listinné dôkazy ku sťažnosti, určitým spôsobom prepojené na politické strany, „... ktoré podali volebné sťažnosti, resp. podporovali vo voľbách sťažovateľov.“ Výslovne uviedol PhDr. F. G., M. G., RNDr. E. L., Ing. Ľ. T., S. F. a M. Č. s rodinou. Sťažovateľ navrhol vypočuť osoby podpísané pod čestnými vyhláseniami ako svedkov.

2. Účastník konania tvrdí, že žiadna okrsková volebná komisia nekonštatovala porušenie zákona, že jeho obviňovanie začalo až po sčítaní hlasov a že počet čestných prehlásení o porušeníach volebného zákona je menší ako rozdiel hlasov, ktoré získal on a nasledujúci kandidát.

3. Zvlášť zdôrazňuje, že „... nie je žiadnym spôsobom preukázané, že by P. M. organizoval volebnú kampaň počas dňa volieb, ani iná príčinná súvislosť medzi konaním P. M. a údajným porušením volebného moratória“ a „...„Ak niekto podnikol nejaké kroky smerujúce k podpore jeho kandidatúry počas dňa volieb, urobil tak bez jeho vedomia a P. M. sa môže len domnievať, že tak urobil s cieľom jeho podpory, resp. podpory účasti vo voľbách, ktorá bola samotná nízka.“

4. Účastník konania vyslovuje pochybnosti, či lietadlo s transparentom „B. volí M.“ mu u voľčov viac prospelo alebo poškodilo.

5. Dochádza k záveru, že počas volieb „... nedošlo k hrubému, závažnému alebo opakovanému porušeniu zákonov upravujúcich priebeh volieb, a preto tu nie sú dôvody na vyhlásenie volieb za neplatné.“ Neporušenie zákona konštatovala aj Ústredná volebná komisia a navyiac už netrvá spoločenská požiadavka striktného volebného moratória, o čom svedčí jeho zrušenie pre voľby do Národnej rady Slovenskej republiky.

6. Účastník tvrdí, že 12. júna 2006 zložil na zasadnutí miestneho zastupiteľstva predpísaný sľub, že mu vznikla funkcia starostu. V momente zloženia sľubu nebolo predbežné opatrenie ústavného súdu ukladajúce miestnej volebnej komisii zdržať sa osvedčenia o zvolení P. M. ešte doručené ani jemu, ani tejto komisii.

7. Účastník konania zaujal rozsiahle stanovisko ku predbežnému opatreniu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 6/06-42 zo 6. júna 2006. Okrem iného tvrdí: „K dnešnému dátumu je náš klient starostom, nakoľko získal najväčší počet hlasov a zložil sľub.“

Táto časť sťažnosti však obsahuje tvrdenia významné pre konanie vo veci samej. Ide hlavne o formuláciu: „Ako osoba nebol fyzicky účastníkom žiadneho porušenia volebného moratória. Osoby, ktoré ho porušovali mohli tak činiť v jeho záujme, ako aj v záujme protikandidátov.“

8. Účastník konania opätovne vyslovuje „pochybnosti o nepredpojatosti tých sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorí boli v minulosti členmi politických strán a boli týmito politickými stranami na funkciu sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky nominovaní, a to aj vzhľadom na skutočnosť, že dve volebné sťažnosti boli podané politickými stranami SMER – sociálna demokracia (právny nástupca Strany demokratickej ľavice, ktorej členom bol v minulosti aj sudca JUDr. Eduard Bárány), ...“.

9. Na záver svojho podania účastník konania navrhuje, aby ústavný súd zrušil predbežné opatrenie a volebnú sťažnosť sp. zn. PL. ÚS 6/06 v celom rozsahu zamietol.

Ústavnému súdu bolo 18. augusta 2006 doručené „*Doplnenie vyjadrenia k volebným sťažnostiam*“, ktorým právny zástupca účastníka konania doplnil jeho vyjadrenie doručené ústavnému súdu 20. júna 2006. Čiastočne nad rámec pôvodného vyjadrenia sa v ňom uvádza hlavne nasledovné:

1. Čestné prehlásenia majú rovnaké dátumy, sú napísané písmom rovnakého štýlu, podpisy na nich overil ten istý notár, čo nasvedčuje, že ich organizovali neúspešní kandidáti. Priezviská osôb, ktoré podali čestné vyhlásenia, sa zhodujú s priezviskami členov volebných komisií, čo naznačuje rodinnú prepojenosť. Opakuje návrh na vypočutie osôb, ktoré podpísali čestné vyhlásenia.

2. Nebolo preukázané, že niektorí voliči odovzdali svoj hlas účastníkovi konania pod vplyvom „*darčeka*“. Pripája čestné vyhlásenia 35 osôb, že svoj hlas odovzdali v prospech účastníka konania „... *dobrovoľne a slobodne, na základe svojho ničím a nikým neovplyvneného rozhodnutia a bez akýchkoľvek vonkajších vplyvov...*“.

3. V danom prípade nešlo o hrubé porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb. Žiadne dôkazy nenasvedčujú, že účastník konania počas volebného moratória sám vyvíjal, organizoval alebo objednal vykonávanie činnosti zakázanej zákonom. Ak by sa pripustilo, že stačí vyvíjanie takejto činnosti osobami bez vzťahu ku kandidátovi alebo politickej strane, tak by to bolo ľahko zneužiteľné. Navyiac žiadna takáto činnosť nebola na prospech účastníka konania.

Účastník konania tvrdí, že aj počas tzv. „volebného moratória“ je dovolené mimo budov, kde sídlia okrskové volebné komisie a ich bezprostredného okolia konať mítingy, rozdávať letáky a vylepovať plagáty.

4. Vyhlásenie volieb za neplatné by spochybnilo schopnosť voličov samostatne sa rozhodovať. Obdobné činnosti (rozdávanie darčiekov) sa vyskytli aj tesne pred parlamentnými voľbami a Ústredná volebná komisia v nich nevidela porušenie zákona. Navyiac tzv. volebné moratorium už bolo pre parlamentné voľby zrušené, čo naznačuje, že „... spoločenská požiadavka na striktnom dodržiavaní volebného moratória tesne pred voľbami netrvá...“ a požiadavku volebného moratória treba interpretovať reštriktívne.

5. Namietané porušenia práva nedosahujú takú intenzitu, aby umožnili vyhlásiť voľby za neplatné.

6. Nesúhlasí s rozhodnutím ústavného súdu, že sudca spravodajca nie je v tejto veci vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie.

7. Tvrdí, že účastník konania sa stal víťazom volieb, a kritizuje postup volebnej komisie, ktorá mu nevydala osvedčenie o zvolení za starostu, aj predbežné opatrenie ústavného súdu v tejto veci.

8. Prihovára sa za širšie chápanie volieb a navrhuje, aby „... Ústavný súd SR zohľadnil širší právny rámec volieb s ohľadom na právo kandidáta prezentovať svoj volebný program a právo verejnosti a občanov na informácie“.

9. Na záver navrhuje, aby ústavný súd nevyhovел volebnej sťažnosti a aby zároveň rozhodol „... o náhrade ujmy spôsobenej P. M. vydaním predbežného opatrenia, ktorým bolo uložené Miestnej volebnej komisii nevydať osvedčenie o zvolení...“.

V „Doplnení vyjadrenia k volebným sťažnostiam“ účastník konania rozsiahlo argumentuje využívajúc vybrané formulácie z rozhodnutí ústavného súdu, Ústavného súdu Českej republiky, Najvyššieho súdu Českej republiky a prvorepublikového Najvyššieho správneho súdu.

Ústavný súd si podľa § 62 zákona o ústavnom súde vyžiadal volebnú dokumentáciu okrem volebných lístkov, ktoré nepotreboval ku zisteniu skutkového stavu, lebo sťažovatelia nenamietali správnosť posudzovania platnosti a sčítania hlasov, ale nezákonnosť a neústavnosť volebnej kampane, zvlášť nedodržanie tzv. volebného moratória.

Ústavný súd si v rámci dokazovania ďalej vyžiadal z Okresného riaditeľstva Policajného zboru v B., Obvodného oddelenia Policajného zboru B. spis sp. zn. č. p.: ORP-P-594/PS-2006-We (ďalej aj „policajný spis“), ktorý sa uvádza v sťažnosti, a z Aeroklubu T. (ďalej aj „aeroklub“) fotokópie objednávky a faktúry za let, ktorý sa uskutočnil 13. mája 2006 nad mestskou časťou B. lietadlom Z - 37 – Čmeliak, OM-UJG, z letiska R. v čase od 13.08 h do 14.55 h a výpis z Obchodného registra Okresného súdu Bratislava I týkajúci sa spoločnosti I., s. r. o.

Aeroklub zaslal ústavnému súdu objednávku, predfaktúru č. ZF002/2006, faktúru č. 2006028 na zálohu na letecké práce, konečnú, vyúčtovaciu faktúru č. 2006031, zápisnicu z pracovnej porady z 15. mája 2006, fotokópiu denníka lietadla, trasu preletov, letový plán, ktoré získal od A., spol. s r. o., B.. Táto spoločnosť podľa tvrdenia aeroklubu má povolenie na vykonávanie leteckých prác a uvedený let vykonala samostatne bez vedomia aeroklubu. Doklady od aeroklubu boli ústavnému súdu doručené 28. júla 2006.

Policajný spis sa týka priestupku na úseku podnikania podľa § 24 ods. 1 písm. d) zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, ku ktorému malo dôjsť 13. mája 2006 počas komunálnych volieb starostu mestskej časti B., kde pred rôznymi základnými školami v mestskej časti P. mali osoby ponúkať, resp. predávať občanom rôzny spotrebný tovar za to, že svoj hlas dajú kandidátovi na funkciu starostu P. p. P. M.

Vec bola skončená odložením, lebo bolo preukázané, že veci neboli predávané, ale dávané zadarmo, čiže skutok (priestupok) sa nestal.

II.

Základom pre posúdenie ústavnosti a zákonnosti volieb boli nasledovné ustanovenia právnych predpisov:

Ústava Slovenskej republiky

Čl. 30 ods. 4: Občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Čl. 31: Zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Volebný zákon

§ 30 ods. 1: Volebná kampaň (ďalej len „kampaň“) je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania podľa odseku 4, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.

Ods. 2: Kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.

Ods. 11: V čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí vysielať alebo zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

III.

Ústavný súd vychádzal pri zisťovaní skutkového stavu zo sťažnosti a jej príloh, z vyjadrenia účastníka konania, z volebnej dokumentácie a záznamov televíznej stanice TA 3 priložených ku sťažnosti, ktoré boli touto stanicou odvysielané, z policajného spisu, dokumentov poskytnutých aeroklubom a z výpisu z obchodného registra spoločnosti.

Ústavný súd neprihliadol na čestné prehlásenia tých osôb, ktorých nezainteresovanosť na výsledku konania spochybnil účastník konania a menovite ich uviedol. Využil však výpovede (podania vysvetlenia) pánov M. G. a Ing. L. T. obsiahnuté v policajnom spise, lebo boli urobené pred orgánom verejnej moci a po náležitom poučení, a to napriek tomu, že účastník konania menovite spochybnil ich dôveryhodnosť ich údajnými vzťahmi s jeho protikandidátmi alebo s politickými stranami. Tvrdenia účastníka konania o „jednotnom“ dátume, type písma, overujúcom notárovi a jeho úvaha, že čestné prehlásenia boli organizované neúspešnými kandidátmi, ani v prípade svojej pravdivosti nespochybňujú pravdivosť čestných prehlásení tak, ako pravdivosť výpovede svedka nespochybňuje, že ho navrhol účastník konania. Ústavný súd nepokladal za potrebné vypočuť ďalšie osoby, ktorých čestné prehlásenia využil, lebo neboli menovite spochybnené sťažovateľmi ani účastníkom konania a pre dosiahnutie účelu konania postačoval samotný obsah ich čestných prehlásení.

Predmetom dokazovania v konaní o volebnej sťažnosti je, či došlo k porušeniu ústavy a zákona, rozsah a závažnosť prípadných porušení a reálna možnosť vplyvu porušení ústavy a zákona na volebný výsledok, zvlášť na to, kto bol zvolený za starostu mestskej

časti B., ako i to, či tieto prípadné porušenia práva neboli zinscenované protikandidátmi za účelom vyhlásiť voľby za neplatné, ak v nich uspeje účastník konania.

Ústavný súd má za dokázané nasledovné skutočnosti:

- Počas volieb letelo nad mestskou časťou B. lietadlo ťahajúce transparent s nápisom „B. volí M.“, a to bez vedomia bývalého starostu mestskej časti B. Ing. V. B. Vyplýva to zo záznamov televízie TA 3, sťažnosti E. H., B., adresovanej Miestnej volebnej komisii, sťažnosti Ing. M. P., B., adresovanej Okrskovej volebnej komisii č. 24, čestného prehlásenia M. H., B., a čestného prehlásenia Ing. V. B., B.

Túto skutočnosť nepriamo potvrdil aj účastník konania, keď vo vyhlásení pre televíziu TA 3 a v podaní doručenom ústavnému súdu 20. júna 2006 spochybnil, či mal z uvedeného transparentu prospech: „Zároveň je však nutné poukázať aj na skutočnosť, že... najmä pokiaľ ide o účinky lietadlo s transparentom „B. volí M.“, tieto boli aj opačné ako uvádzajú sťažovatelia.“

Objednávateľom letu bola spoločnosť I., s. r. o., B., ktorej bol let aj fakturovaný. Väčšinovým spoluvlastníkom a jedným z dvoch konateľov spoločnosti bol v tej dobe, aj v súčasnosti je, účastník konania. Objednávku zaslal e-mailom v mene spoločnosti p. M. K.

Skutočnosti týkajúce sa letu sú preukázané listinnými dôkazmi, a to objednávkou, predfaktúrou č. ZF002/2006, faktúrou č. 2006028 a výpisom z Obchodného registra Okresného súdu Bratislava I.

- Počas volieb sa pred budovou Základnej školy na V., Základnej školy B., Základnej školy S., kde sa nachádzali volebné miestnosti, v súvislosti s voľbami rozdávali voličom žehličky, hodinky, hriankovače a ďalšie elektrotechnické výrobky. Voliči boli oslovení osobami, aby sa zúčastnili volieb a aj volili určitého kandidáta.

Vyplýva to z Prílohy zápisnice Miestnej volebnej komisie o výsledku volieb č. 1, čestného prehlásenia p. T. B., B., čestného prehlásenia PhDr. J. O., B., a vysielania televízie

TA 3. Naviac, účastník konania vo vysielaní televízie TA 3 uviedol, že podľa jeho informácií sa takéto veci rozdávali na podporu niektorých kandidátov. Taktiež to vyplýva aj zo záznamu o podaní vysvetlenia p. Ing. L. T.

V policajnom spise sa nachádzajú záznamy o podaní vysvetlenia štyroch osôb, ktoré počas volieb rozdávali rôzne predmety, hlavne elektrospotrebiče pred viacerými volebnými miestnosťami v P. Vo svojich výpovediach zhodne potvrdili: 1. rozdávanie vecí; 2. že, uvedené veci nepredávali, ale rozdávali; 3. že, rozdávali veci s cieľom zvýšiť volebnú účasť, ale bez výzvy voliť konkrétneho kandidáta. Ústavný súd uprednostnil pred tvrdením týchto osôb, že nevyzývali ku podpore konkrétneho kandidáta čestné prehlásenia a záznamy o podaní vysvetlenia p. M. G. a Ing. L. T., a to z nasledovných dôvodov: Ak by uvedená štvorica osôb priznala, že počas volieb rozdávala relatívne hodnotné predmety a zároveň vyzývala k podpore určitého kandidáta, tak by bola znášala právne dôsledky porušenia volebného zákona (§ 30 ods. 1 a 11), čoho si bola zjavne vedomá. Jej vysvetlenia sa ináč v zásade zhodujú s ostatnými dôkazmi, zvlášť s podanými vysvetleniami a čestnými prehláseniami ďalších uvedených osôb, ktoré sa tvrdením, že veci boli rozdávané s výzvou voliť určitého kandidáta, nevystavovali žiadnym právnym negatívnym dôsledkom.

- Počas volieb hrala ľudová hudba, ponúkali sa alkoholické nápoje (víno, vodka), iné občerstvenie a okoloidúci boli vyzývaní k podpore účastníka konania vo voľbách.

Vyšľáva to z Prílohy zápisnice Miestnej volebnej komisie o výsledku volieb č. 1, sťažnosti E. H., B., adresovanej Miestnej volebnej komisii, čestného prehlásenia S. F., B., a zo záznamu o podaní vysvetlenia p. M. G. (s. 2).

Ústavný súd nepovažuje za dostatočne preukázané to, čo vyplynulo len z jednotlivých čestných prehlásení a fotografií bez jasného a preukázateľného dátumu. Pre jeho rozhodnutie stačili tie skutočnosti, ktoré sú dostatočne dokázané.

Pri výklade § 30 ods. 1, 2 a 11 volebného zákona ústavný súd dospel k záveru, že 48 hodín pred voľbami a počas volieb je zakázaná volebná kampaň, ktorá musí

predstavovať činnosť, teda súhrn viacerých aktivít, zameraných na podporu alebo slúžiacich na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta. Nie je pritom potrebné ani možné preukázať konkrétny dopad či výsledok takýchto aktivít, ale vychádza sa z ich obvyklého alebo zjavného zamerania.

Úspech Ing. V. B. vo voľbách za predsedu vyššieho územného celku v mestskej časti B. konaných nedávno pred voľbami naznačuje, že má podporu veľkej časti obyvateľov P., a preto i spojenie účastníka konania s Ing. V. B. mu ako kandidátovi na funkciu starostu podľa bežnej úvahy oveľa viac pomohlo ako poškodilo. Výzvy k voľbe účastníka konania za starostu spojené s rozdávaním „darčiek“ nezanedbateľnej hodnoty a s ponukami „občerstvenia“ včítane alkoholických nápojov sú podľa bežnej úvahy taktiež spôsobilé získať pre neho ďalšie voličské hlasy.

Ústavný súd nepokladá za potrebné ani možné preukázať, že uvedené porušenie tzv. „volebného moratória“ ovplyvnili rozhodnutia konkrétnych osôb odovzdať svoj hlas určitému kandidátovi. Čestné prehlásenia predložené účastníkom konania preukazujú len to, že niekoľko desiatok osôb je presvedčených, že uvedené porušenia tzv. „volebného moratória“ neovplyvnili ich volebné rozhodnutia.

Nič nenaznačuje a ani účastník konania neuviedol, že by niektorá zo skutočností, ktoré má ústavný súd za dokázané, bola vytvorená s cieľom akokoľvek poškodiť účastníka konania. Prelet lietadla s transparentom „B. volí M.“ nad P. bol organizovaný, ak nie priamo účastníkom konania, tak z jeho prostredia, či blízkeho okolia. Účastník konania bol väčšinovým vlastníkom a konateľom firmy, ktorá objednala uvedený let, ale na objednávke nie je uvedené jeho meno. Sídlo firmy je totožné s miestom, ktoré účastník uvádza ako svoju adresu. Preto nemožno bez závažných dôvodov, ktoré sa nevyskytli, predpokladať, že uvedený let nebol organizovaný s cieľom podpory účastníka konania vo voľbách.

V priebehu konania nevyšla najavo žiadna skutočnosť, ktorá by čo i len naznačovala, že uvedené porušenia volebného zákona organizoval niektorý z protikandidátov účastníka konania. Všeobecné úvahy účastníka konania o riziku porušovania právnej úpravy volebnej

kampane bez uvedenia konkrétnych skutočností z týchto volieb sú síce možno správne, ale nemajú pre rozhodnutie ústavného súdu v okolnostiach prípadu význam.

Ustanovenie § 30 ods. 11 volebného zákona zakazuje určité aktivity, aj keď sú jednorázové, počas volieb a 48 hodín pred nimi v rozhlasovom a televíznom vysielaní, hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí. Medzi tieto aktivity patrí aj zverejňovanie informácií o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

Prelety lietadla s transparentom „B. volí M.“, rozdávanie predmetov v súvislosti s voľbami a ponúkanie „občerstvenia“ vrátane alkoholických nápojov spojené s výzvami na podporu kandidáta vo svojom súhrne znamenajú činnosť na podporu alebo slúžiacu na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta, čiže naplňajú zákonnú definíciu volebnej kampane podľa § 30 ods. 1 volebného zákona. Keďže táto volebná kampaň prebiehala počas volieb, znamenala porušenie § 30 ods. 2 volebného zákona. Presný vplyv uvedených porušení práva na rozhodnutia voličov síce nie je zistiteľný, ale možno usúdiť, že vo svojom súhrne a zvlášť hlavne prelet lietadla s transparentom ovplyvnili volebné rozhodnutie viac ako 1 % voličov, ktorí sa zúčastnili volieb. Rozdiel hlasov odovzdaných v prospech účastníkov konania a ďalšieho už neúspešného kandidáta bol približne 1 %.

Ústavný súd už vo svojom rozhodnutí č. k. PL. ÚS 5/03-110 vyslovil: „Ústavný súd tzv. kupovanie hlasov ... voličov ... hodnotí zo všetkých tvrdení sťažovateľa ako najzávažnejšie porušenie ustanoveného zákazu volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie.“ Uvedený právny názor predstavuje reakciu ústavného súdu na rozdávanie sumy 100 Sk voličom s výzvou, aby volili určitého kandidáta. Rovnaké posúdenie si zaslúži aj rozdávanie relatívne hodnotných vecí, elektrospotrebičov v cene viacnásobku prevyšujúcej 100 Sk v súvislosti

s voľbami. Tieto predmety neboli nosičmi žiadnej informácie o niektorom kandidátovi alebo o politickej strane a zároveň boli zjavne príliš hodnotné na bežné „spomienkové predmety“, ktoré sa s logom strany alebo s inou informáciou o strane alebo o kandidátovi obvykle rozdávali v rámci predvolebnej kampane. Slúžili však na podporu výzvy voliť určitého kandidáta, pričom takáto výzva predstavuje šírenie informácie v prospech určitého kandidáta. Poskytnutie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech.

Ústavný súd navyše uvádza, že rozdávanie vecí spojené s výzvou na voľbu určitého kandidáta počas volieb v bezprostrednej blízkosti budov, kde sídlili okrskové volebné komisie (ZŠ V., ZŠ B. a ZŠ S.) považuje ústavný súd za šírenie informácií v prospech určitých kandidátov alebo kandidáta, a tým aj za porušenie § 30 ods. 11 volebného zákona.

Rozdávanie uvedených predmetov priamo porušilo slobodnú súťaž politických síl vo voľbách, a tým aj čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 31 ústavy.

Ústavný súd teda dospel k záveru, že v danom prípade došlo k porušeniu čl. 30 ods. 4 ústavy a § 30 ods. 2 volebného zákona. Nedodržania § 30 ods. 2 volebného zákona a čl. 30 ods. 4 ústavy znamenali v okolnostiach prípadu aj porušenie čl. 31 ústavy. Významnou súčasťou slobodnej súťaže politických síl je plné rešpektovanie všetkých zákonných pravidiel tejto súťaže, zvlášť dodržiavanie zákonných pravidiel vrátane časových obmedzení volebnej kampane. Tieto porušenia ústavy a zákona mali taký rozsah a intenzitu, že vo voľbách, kde bolo odovzdaných 11 792 platných hlasov, mohli ovplyvniť viac ako 128 oprávnených voličov (rozdiel medzi počtom hlasov, ktoré získal účastník konania a neúspešný kandidát s najväčším počtom hlasov), čiže mohli reálne ovplyvniť, kto bol zvolený za starostu mestskej časti B. Išlo o hrubé a opakované porušenie § 30 ods. 2 volebného zákona, ako aj čl. 30 ods. 4 ústavy (PL. ÚS 19/94). Hrubosť porušenia zákona spočívala v zjavnom a vedomom ignorovaní zákazu volebnej kampane v určitej dobe podľa § 30 ods. 2 volebného zákona a zákazu niektorých aktivít v tej istej dobe podľa § 30 ods. 11 volebného zákona. K porušeniu volebného zákona došlo viacerými činmi, a nie jedným aktom, čiže išlo aj o jeho opakované porušenie. Ustanovenie čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. 31

ústavy bolo porušené preto, lebo boli porušené zákonné pravidlá volebnej kampane ako významnej súčasti volieb, ktoré sú jednou zo základných foriem slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti. Navyiac, „podplácanie“ voličov je samo o sebe pokrivením slobodnej súťaže politických síl v rámci volieb.

Ústavný súd súhlasí so širším chápaním volieb presadzovaným účastníkom konania a vo svojich rozhodnutiach z neho dlhodobo vychádza. Posudzuje ústavnosť a zákonnosť nielen samotného volebného aktu a sčítania hlasov, ale celého volebného procesu, pokiaľ táto právomoc neprislúcha všeobecným súdom (registrácia kandidátov). Práve preto je aj závažné, hrubé a opakované porušenie právnej úpravy volebnej kampane dôvodom pre vyhlásenie volieb za neplatné. Význam porušovania právnej úpravy tzv. volebného moratória nemožno zľahčovať odkazmi na zánik alebo zníženie verejného záujmu na jeho existencii a na rešpektovanie slobodnej vôle voličov. Existuje verejný záujem na dodržiavaní právnej úpravy celého volebného procesu, lebo len tak sa možno priblížiť ideálu slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti, ktorý zahŕňa aj súťaž podľa platných pravidiel. Občan má právo, aby sa kandidáti uchádzali o jeho hlas podľa zákonných pravidiel. Dôvodom pre vyhlásenie volieb za neplatné nie je v okolnostiach prípadu porušenie slobody občanovho rozhodovania, ale snaha ovplyvniť jeho rozhodnutie v čase, kedy to už bolo zákonom zakázané.

K uvedeným porušeniam ústavy a volebného zákona došlo mimo samotného hlasovania a sčítania hlasov. Zasiahli však podstatnú časť volebného procesu. Preto ústavný súd využil svoju právomoc podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde, vyhovel sťažnosti a vyhlásil voľby za neplatné.

Právoplatnosťou tohto nálezu končí predbežné opatrenie č. k. PL. ÚS 6/06-42 zo 6. júna 2006.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2006